

همدلی | **رضا دستجردی**:
فعالیت‌های هیئت‌های مذهبی در دهه نخست محرم و به طور کل در دیگر ایام سوگواری را تنها نمی‌توان از منظر اندوه و ماتم در سوگوگ ائمه اطهار نگریست. آموزه‌های اهل بیت حداقل عناصر ملزوم در انتقال فرهنگ اسلامی به مخاطبان این برنامه‌هاست. اما آیا فارغ از فرهنگ اسلامی که به روشنی نشانی از انتقال آن به مردم کوچه و بازار نیست، همان آموزه‌های اهل بیت هم به مردم منتقل می‌شود؟ اگر آری، پس این حجم از فساد و ظلم از چه روست؟ حسن بنیانیان، رئیس کمیسیون فرهنگی –اجتماعی ششورای عالی انقلاب فرهنگی در گفت و گو با همدلی از قوت و ضعف‌های ساخت عزاداری‌های عاشورایی سخن می‌گوید.

◀ **ارزیابی شما از تغییر و تحول الگوهای عزاداری در ماه محرم و عاشورا طی دهه‌های اخیر چیست؟ عمدتاً چنین تلقی شده که شاهد گسترش ظاهر گریایی و افول محتوا، به موازات افزایش کثی اعمال و مناسک بوده‌ایم.**

به نظر می‌رسد که ما باید به همه عزیزانی که به نحوی در برپایی هیئت‌ها مشارکت می‌کنند یادآوری کنیم که لازم است اهمیت و کارکرد هیئت را بار دیگر مرور کنند. هیئت یکی از اجزای نظام تبلیغات اسلامی است که در طول ۱۴۰۰سال گذشته عامل انتقال دین به نسل‌ها بوده و نقش بزرگی در انتقال مفاهیم اعتقادی و اخلاقی ایفا کرده است، منتها همانطور که شما اشاره کردید عزاداری یک فعالیت اجتماعی هم هست که متأثر از تحولات اجتماعی است، پس تغییراتی در آن اتفاق می‌افتد. این تغییراتی می‌تواند هم مدیریت شود و در راستای ارتقای اثربخشی عزاداری‌ها به پیش رود، هم می‌توان رهایش کرد تا منطبق با تحولات جامعه در بعضی از موارد دچار عقب‌ماندگی و پس‌رفت شویم. به نظر می‌رسد در کنار کارهای مبتنی که ما بسرای ارتقای کارکرد این هیئت‌ها کردیم، در بخش‌هایی هم دچار لغزش و کم‌توجهی شده‌ایم. اهمیت این موضوع به واسطه شرایطی که داریم به اندازه‌ای هست که به سازمان تبلیغات اسلامی پیشنهاد کنیم که دوره‌های آموزشی ۱۰ الی ۱۵ روزه‌ای را پیش‌بینی کند و همه هیئت‌ها، موسسین و افراد موثر در هیئت‌ها در آنها شرکت کنند تا بتوان اثربخشی این هیئت‌ها را ارتقا بخشید. خیلی از آموزه‌هایی را که در تبلیغات نوین مطرح شده، نیز می‌توان در این هیئت‌ها به کار گرفت تا اثرشان ارتقا پیدا کند. به دلیل اینکه این هیئت‌ها هم کارکرد عقلانی و هم کارکرد احساسی دارند و جریان‌های مختلف فرهنگی این تلاش می‌کنند تا مخاطبین را از آن خود کنند. هیئت‌ها هم گاهی برای جذب مخاطب دچار لغزش‌هایی می‌شوند. مهارت جذب مخاطب در چارچوب اصول و مبانی، خود موضوع درسی است که می‌توان در آن بحث کرد که چگونه هم اصول و مبانی اسلامی را مراعات کنیم و هم مهارت جذب مخاطبین جدید را پیدا کنیم.

◀ **حوادث کربلا و ایام عاشورا و همه تلاش‌هایی که ائمه اطهار کردند برای ترویج دین بود، نه اینکه جلسلهای در هیئت تشکیل شود، یک مباح مخاطب داشته باشد، پول خرج کنیم، نذری بدهیم و مردم گریه کنند**

ما فکر می‌کنیم محتوای هیئت‌ها باید به سمتی پیش برود که ما نه تنها مخاطبان مذهبی را در ایام محرم و صفر و ماه مبارک رمضان داشته باشیم، بلکه برخی فعالیت‌ها را نیز در این هیئت‌ها سامان دهیم که در طول سال و در همه اعیاد، مخاطبین مذهبی خود را داشته باشند. به علاوه اینکه مردم در خیلی از جاهای از آموزه‌های دینی عقبنانند و حکومت نسبت به این موضوع مسئولیت دارد، یعنی به همان میزان که می‌کوشد افکار مذهبی توفیق پیدا کرده‌اند به هیئت بیایند و از آموزه‌های اسلامی استفاده کنند. باید بگوییم نسبت به افراد غیر مذهبی یا کمتر مذهبی هیچ گونه مسئولیتی نداریم که این آموزه‌ها را فریگیرند؟ پاسخ آن است که بله، ما نسبت به آنها هم مسئولیت داریم، بعد از هیئت‌هایمان مهارت‌آموزی‌ها، ایده‌پردازهای و خلاقیت‌های ایجاد شود در رفتارها در محیط‌هایی هم که هیئت‌های مذهبی در آن وجود ندارد امتداد پیدا کنند. اگر هیئت‌ها از تجربیات خود استفاده کنند و مدیران هیئت‌ها نیز قدری سعه صدر داشته باشند، آموزش ببینند و نگاهشان عوض شود، آن وقت می‌توان ایده‌پردازی کرد و در عرصه‌های عزاداری حضور یافت، که این حضور می‌تواند در موضوعات مختلف باشد، از جمله هنر که در این رابطه موثر است، البته در محتوا هم باید مجموعه اقداماتی را صورت دهیم. این کلیت ذهنی من است که اصل هیئت باید توسعه یافته و تقویت شود، هم به لحاظ عمقی برای ایده‌پرداز، هم به لحاظ سطح برای حضور در عرصه‌هایی که هیئت‌ها حضور ندارند، تا در طول سال از این ابزار برای مسائل فرهنگی کشور بهره ببریم.
◀ **اگر از دید تحقیقی و پژوهش گرانه به سبیر آیین‌های عزاداری نگاه کنیم، آیا تصور می‌کنید که عزاداری‌های ما از آن خط اصیل فاصله گرفته‌اند؟**

برکات هیئت‌ها بسیار زیاد است، با این وجود دچار آفاتی هم شده‌اند. به طور کلی می‌توان گفت که نظام تبلیغ دینی ما دچار افت کیفیت شده که البته صرفاً خاص نظام تبلیغاتی دین ما نیست، کل فعالیت‌های فرهنگی کشور، چه فعالیت‌هایی که نهادهای انجام می‌دهند، چه آنهایی که بخش مردمی صورت می‌دهند، و چه فعالیت‌های فرهنگی که در سازمان‌های دولتی انجام می‌گیرد، دچار انواع آسیب‌ها و آفت‌هاست که از عمده این آفات، کمبود شدید اثربخشی است. این معضل، موضوعی است که باید همه جا راجع به آن بحث کنیم، به همین خاطر مدتی است که ما در حال بحث در خصوص ضرورت تدوین پیوست فرهنگی برای هیئت، منبر و مسجد هستیم، تا طرح بحث کرد و اهدافمان را مرور کنیم، که این مسجد در حال حاضر در این محله چه کار می‌کند، قرار بوده چه کند و چه فعالیت‌های بالقوه‌ای را می‌تواند داشته باشد، تا بتوان کلیت هیئت، مسجد و روحانیت را آسیب‌شناسی کرد. نتیجه آن است که روحانی از خود سوال می‌کند من برای توسعه فرهنگ دینی چه کار می‌کنم و چه کار می‌توانستم بکنم. پس تلاش در جهت عمق بخشیدن به مطالعات و آموزش‌های افرادی است که در عرصه تبلیغ دینی کار می‌کنند

◀ **ارزیابی شما از وضعیت فعلی فرهنگ دینی به ویژه عناصری چون هیئت، منبر، مباح و آیین‌ها چیست؟**

همانطور که می‌دانید من جزو آن نفراتی هستم که کتابی برای مداحان نوشتیم با این موضوع که مداحان چگونه فرهنگ‌سازی دینی کنند. مداح چون از شعر و موسیقی بهره می‌گیرد، خود

ویژه محرم

نقد عملکرد هیئت‌های مذهبی در گفت‌وگوی حسن بنیانیان با همدلی

هیئت‌هایی خالی از معرفت ومعنویت

جزو هنرمندان و اثرش جزو هنرهای بسیار موثر در جامعه است و مخاطب بسیار وسیعی دارد. طبیعتاً اگر بخواهیم آسیب‌شناسی کنیم، اولین موردی که به ذهن می‌رسد میزان استقبال جامعه از مداحان است. متأسفانه مداحان به ضرورت توسعه و تعمیق دانش و مهارت و افزایش ظرفیت‌های هنری خود توجه نمی‌کنند.

عشق مردم به امام حسین (ع) باعث شده که این قشر توجهی به افزایش ظرفیت خود نکند و هر چه خلأ دارد را با عشق مردم به امام حسین(ع) پر کند، در حالی که حوادث کربلا و ایام عاشورا و همه تلاش‌هایی که ائمه اطهار کردند برای ترویج دین بود، نه اینکه جلسلهای در هیئت تشکیل شود، یک مباح مخاطب داشته باشد، پول خرج کنیم، نذری بدهیم و مردم گریه کنند. اینها همه مقدمه‌ای است بر اینکه آموزه‌های دینی به رفتار مخاطبین ما منتقل شود. البته به مباح هم می‌توان امتیاز بالایی داد و برایش ارزش قائل شد، که این امتیاز با هنرمندی بیشتر، جلسه‌گردانی بهتر، انتخاب شعر صحیح و هنرنمایی‌های مابین قرآنت شعر بالاتر می‌رود.

هدف، تقویت باور مخاطب در قالب راست‌گویی، احترام به مبانی دینی، انجام عبادت‌های الهی، حلال‌خوری و کلیه ویژگی‌های یک انسان مومن است، اگر این اتفاق نیفتاد، باورهای دینی تقویت نشد و به رفتار افراد انتقال نیافت، دچار خسران و زیان می‌شویم. تصور کنید بیماری را به بیمارستان برده‌اید و فقط به او مسکن زده‌اند و دردش آرام شده، اگر به واسطه این درمان سطحی چند ماه بعد آن بیماری توسعه بیشتری پیدا کرد شما به این بیمار خدمت نکرده‌اید، به این بیمار آسیب زده‌اید، چون مسکن در کنار درمان اصلی کفایت می‌کند، اگر در هیئت‌ها ما کار نکنیم، اثرشان به مسکن‌های دینی تبدیل می‌شود. به عبارت دیگر، افراد گناه می‌کنند، بعد روز عاشورا می‌آیند گریه می‌کنند، سبک می‌شوند، بعد دوباره می‌روند گناه کنند، این خطر بزرگی است، این کفران نعمت است، کفران عتق به امام حسین (ع) است که برخی مداحان ناخودآگاه در این فرآیند مداخله می‌کنند و حاصل هیئت‌شان هم همین گریه کردن‌هایی که منجر به ترک گناه نمی‌شود. البته هیئت‌هایی هم هست که این اتفاق در آنها می‌افتد، افراد به واسطه حضور مستمر در هیئت و ظرفیتی که درون آن هیئت پیش‌بینی شده رفتارهایشان اصلاح و ایمان‌شان تقویت می‌شود. دارم در ذهنم این هیئت‌ها را کارنامه درست می‌کنم که بگویم یک سرفصلش، میزان تقویت ایمان افراد است، شاخص دیگر، میزان افزایش دانش دینی افراد است، سرفصل مهم بعدی این است که آیا موفق شد‌اید به ترک گناهان افراد کمک کنید، آیا توجه مراجعین به هیئت‌ها و به معروفه‌ها در رفتار روزمره‌شان افزایش پیدا کرده است؟ بچه‌هایی که به این هیئت‌ها می‌آیند رفتارشان نسبت به پدر، مادر و همسرشان بهبود پیدا کرده است؟ به نظرم می‌رسد که می‌توان این شاخص‌ها را به صورت علمی اندازه‌گیری کرد و گفت که این افرادی که به هیئت می‌روند می‌آیند رفتارهایشان چه تغییری می‌کند، حال اگر رفتارها تغییر نکرد باید به این نکته عنایت کنیم که نیاز به دین یک نیاز فطری است، اگر این نیاز را اشباع کنیم بدون اینکه رفتارها را دینی کرده باشیم فرصت‌ها را سوزانده‌ایم، مثل همان کسی که به بیمارستان رفته ولی در درمان نشده. می‌خواهم بگویم هیئت این نیست که اثرش از صفر شروع شود و به ده، بیست یا صد برسد، یک هیئت می‌تواند نقش مهمی برای افراد داشته باشد، اگر مداحش شعر بی‌ربط بخواند یا این‌طور القا کند که همین که به هیئت آمده‌اید خدا شما را بخشد یا امام حسین(ع) عاشق آدم گنهکار است، اینها را شنیده‌ام، یک پشتی نرم زیر سبَر مخاطب بگذارید که شما در طول سال کارت را بکن، همین که هیئتی هستی کفایت می‌کند، اینها یعنی سوزاندن این ذخیره الهی که با هزینه سنگین شهادت امام حسین(ع) به دست ما رسیده است، با عنایت به اهمیت این موضوع، هر عزیز مداحی که مخاطب پیدا کرد شسرعا باید دوره‌های آموزشی را طی کند و تلاش کند که این رویکرها را در شعر، نحوه جلسه‌گردانی و… و یا اگر مدیر هیئت است در اداره محیط و هیئت انجام دهد، چون ما فکر می‌کنیم هیئت بدون روحانی باسواد هیئت نیست. ترکیب یک روحانی که بتواند به مخاطب، دانش و معرفت دینی بدهد، در کنار یک مداح باسواد که بتواند احساسات را تحریک کند و خودش هم با روحانی هم‌افزایی نماید، هیئت نزنده‌ای خواهد شد.

اگر در هیئت، روحانی نباشد تا بخشی از معارف دینی را تبیین کند و فقط مداح حضور داشته باشد، شاید نیاز روحی افراد را به دین تأمین کنیم ولی رفتار اصلاح نمی‌شود، ایمان تقویت نمی‌شود و در حقیقت ما فقط پوسته‌ای از هیئت داریم، همه جا پر از هیئت است، ولی بدحجلی و طلاق و دروغ و سرقت هم در حال افزایش است، بخشی از آسیب‌های هیئت‌ها یا اینجاست مظاهر می‌شود. واقعیت این است که طلاق باید در خانواده‌های هیئتی بسیار کم باشد، اگر نیست برای این است که هیئت‌مان کاستی دارد. همانطور که فعالیت‌های فرهنگی مسجد محله‌مان کاستی دارد، همانطور که منبرهای بدون هیئت‌مان کاستی دارد، همین‌هاست که نتیجه‌اش به این شکل در جامعه ما ظاهر می‌شود. حال ممکن است فردی چون حوصله یا علاقه ندارد که تغییری در روش خود دهد بگوید که اینها شعر یا

تأثیر تهاجم فرهنگی است، بنده می‌گویم تو به عنوان مداح برای مقابله با اینها چقدر کتاب خوانده‌ای، چقدر تشنه بوده‌ای که برایت کلاس‌های آموزشی بگذارند، چرا خود تو به سازمان تبلیغات اسلامی نیامدی که بگویم چرا برای ما دوره آموزشی نمی‌گذارند؟ مخاطب ما دارد از دست می‌رود، مسئولیت مخاطب به عهده ماست، بگویید

خبر

آیین محرم را نباید این‌قدر خیابانی کنیم

ایستاد: دگرگونی آیین‌های عزاداری از مکان‌های سنتی به خیابان باعث دگرگونی شکل، فرآیند و حتی محتوا در این آیین‌ها می‌شود. تا این حد خیابانی شدن، آدابی را رقم می‌زند که عنصرهایی چون روایت، ذکر، تذکر و حتی داد و ستد فرهنگی- قومی را از آیین‌ها می‌کاهد. این مضمون یادداشت رفسا دبیری نژاد –موزه‌دار و پژوهشگر ایران‌شناس – است درباره‌ی یکی از تغییرهای سال‌های اخیر در آیین پرشکوه عزاداری حسینی (ع). او در یادداشت خود با عنوان «خیابانی شدن آیین‌های محرم»، به این اتفاق که به نظر می‌رسد به‌مرور در حال تبدیل شدن به یک آیین است، اشاره می‌کند. او در یادداشت خود آورده است: «تهران شهر خیابان شده است، شاید خیابان مهم‌ترین سمبل شهر باشد اما وقتی خیابان مهم‌ترین محل حضور و زیست شهروندان می‌شود، شهر در سیطره خیابان در می‌آید انتخابات می‌شود، مردم به خیابان می‌ریزند، مسابقه فوتبال تمام می‌شود، تماشاگران به خیابان می‌ریزند؛ حتا اگر مسابقه فوتبالی در جام جهانی یا والیبالی در دیگر سوی دنیا باشد. حالا «خیابانی شدن» آیین محرم را هم تسخیر کرده است. حال باید پرسید، آیا خیابان‌ها جایگزین میدانگاه‌های عزاداری محرم شده است؟ یا دست‌های عزاداری که باید مسخرهای خیانی را طی کنند حتا با طبل‌ها و چراغ‌ها و بیرق‌های خود. اما باید در نظر داشت که هر مکانی قواعد خود را دارد، همچون یک بافت زمینه‌ای، این بافت زمینه‌ای و قواعدش بر آیین‌های وارده اثر می‌گذارد و فرم آنها را دگرگون یا تسخیر می‌کند. خیابان محل جولان ماشین است، محل گذر است، محل سرعت است و همواره هم‌نشین خیابان مغازه و ویترین است. این‌گونه است که آیین‌ها با همین نشانه‌ها و کارکردها اشباع می‌شوند. این‌گونه است که جایگه‌های عزاداری شبیه استیگانه می‌شوند و شکل ویترینی به خود می‌گیرند، یا ویترین‌ها را ایه‌های عزا را به خود می‌چسبانند، بی‌آنکه در نظر گرفته شود هر مکان، کارکرد، تعریف و نقشی خاص دارد.

◀ **سوگواره مهر محرم ظرفیت گفت‌وگو با دیگر ادیان را فراهم می‌کند**

ایرنا: معاون مرکز فناوری اطلاعات و رسانه‌های دیجیتال وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با اشاره به توسعه و رشد سوگواره مهرمحرم در سطح بین‌المللی، گفت: معتقدیم در صورت تأکید بر روی ارزشهای اخلاقی و انسانی نهفته در واقعه عاشورا، سوگواره مهر محرم ظرفیت گفت‌وگو با دیگر ادیان را فراهم می‌کند. محمد صادق افراسیابی روز شنبه در نشست خبری دوازدهمین دوره سوگواره مهر محرم در سالن جلسات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با تشریح جزئیات این جشنواره، گفت: به سمت ایجاد پویش تولید محتوا در فضای مجازی می‌رویم و سوگوواره مهر محرم در این زمینه دوازدهمین دوره خود را بصورت ملی و پنجمین دوره خود را بصورت بین‌المللی تجربه خواهد کرد. وی ادامه داد: در مرکز فناوری اطلاعات بعنوان دستگاه‌های حاکمیتی کمک می‌کنیم سوگواره مهر محرم در بهترین نحو بصورت برون مرزی هم حمایت شود. معاون مرکز فناوری اطلاعات و رسانه های دیجیتال دیجیتال وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با اشاره به اهمیت تولید محتوا در این زمینه اظهار داشت: ۱۰ هزار میلیارد تومان در دو سال گذشته پهنای باند به مردم فروخته شده است که متأسفانه سهم کمی به تولیدکنندگان محتوا اختصاص داده می‌شود اما برنامه مرکز فناوری دیجیتال وزارت فرهنگ و ارشاد تلاش می‌کند آن را افزایش دهد. افراسیابی در ادامه سخنان خود با اشاره به اهمیت و نقش بی‌بدیل رسانه‌ها و همچنین کتاب و کتابخوانی در برگزاری این جشنواره، گفت: تلاش ما این است که میان نشران دیجیتال و مکتوب از طریق این رویداد بین‌المللی یک ارتباط عمیق برقرار شود. این مدرس دانشگاه ادامه داد: بدون شک با فرهنگ سازی و آموزش و همچنین پرداختن به موضوع کسب و کارهای دیجیتالی می‌توان نقش قراردادهای مختلف را فراهم کرد. در ادامه این گفت‌وگو با اشاره به فرهنگ و ارشاد اسلامی استان سمنان نیز با اشاره به استقرار دبیرخانه دائمی این سوگواره بین المللی در این استان، از برگزاری این سوگواره در بخش های مختلف مرتبط با فرهنگ عاشورایی خبر داد.

در حال حاضر دولت هفته‌ای دو تا چهار ساعت برای حل مسائل و مشکلات اقتصادی، زحمت می‌کشند، جلع می‌گذارند و بحث می‌کنند، مسائل فرهنگی ما که زیرساخت حل همان مشکلات اقتصادی، سیاسی و فرهنگ دینی‌مان است کمتر از معضلات اقتصادی نیست، که آن ۲ ساعت در طول هفته به معضلات فرهنگی می‌پردازند، بخش زیادی از آن هم به این اختصاص دارد که رئیس دانشگهی را تعیین کنند که آن هم در جای خودش قابل بحث است، بخشی هم به گزارش‌دهی اختصاص می‌یابد، اساساً سه‌م توجه به فرهنگ در مجلس‌ها و دولت‌ها کافی نیست و گرنه به‌طور طبیعی جامعه‌ای که فرهنگش تحت فشار تهاجم فرهنگی است باید حداقل هفته‌ای چهار ساعت در خود دولت علاوه بر شورای عالی انقلاب فرهنگی راجع به مسائل فرهنگی بحث شود و راهکار ارائه گردد، طبیعتاً در راهکارهای ارائه شده هم ایده‌پردازهای جدیدی وجود دارد، این نکته هم حائز اهمیت است که فرهنگ پیش از آنکه پول بخواهد، ایده‌های جدید می‌خواهد، ما اگر خیلی از کارهای دولت را انجام ندهیم فرهنگ نجات پیدا می‌کند و منابع آزاد می‌شود، اگر در هیئت‌های راجع به بررسی مسائل فرهنگی تنوع پول آزاد می‌شود، دین هم آزاد می‌شود، ما در این کشور، کارهای فرهنگی بیهوده و عبث کم نداریم، توجه داشته باشید منظور من این نیست که در انتها پول بدهیم، ممکن است یک جایی پول بخواهد، یک جایی هم پول آزاد شود، یک جا اثر فرهنگی در اقتصاد ظاهر می‌شود، یک جا در کاهش پورنده‌های قوه قضاییه، جایی دیگر هم در کاهش تنش‌های سیاسی، ما معتقدیم کار فرهنگی اگر درست انجام شود، یکی از پر بازده‌ترین فعالیت‌های اقتصادی کشور هم هست، چرا این را می‌گوییم؟ چون اگر کار فرهنگی نکرديم، معضل اجتماعی پدید می‌آید، بعد نژاد من فکر می‌کنیم، فرد را دستگیر می‌کنیم، به زندان ببریم و پول خرجش می‌کنیم، اینها برای ما مسئله است، اگر در ابتدای کار پول خرج نکرديم، باید در انتهای کار ده برابر خرج کنیم، عین اینها معضلات فرهنگی کشور است، وقتی باورهای دینی نخبگان را با بخشی که در این محله چه معضلات فرهنگی وجود دارد که من می‌خواهم با روضه‌خوانی خودم آن را جبران کنم، بعد روحانی که می‌آید مطالعه کنید بگویید ما در این منطقه با این معضلات فرهنگی روبرو هستیم، مخاطب شما هم با این ویژگی پای منبر نیست،ه، این مطالعه کن و طوری حرف بزن که مشکلی را حل کنی، اینها حتماً ثواب شما بیشتر می‌شود، نه اینکه یک روحانی در جنوب شهر منبر برود بعد با ماشین برود شمال شهر همان منبری که در جنوب شهر گفته را در شمال شهر هم بگوید، مخاطب صرف منابع‌مان را.

◀ **فکر می‌کنید در بندهای مندرج در متن مصوبه سیاست‌های سامان‌دهی شئون فرهنگی در مناسبت‌های مذهبی به کدام**

اهداف نائل شده‌ایم و در کدام اهداف موفق نبوده‌ایم؟

ببینید ما زیباترین حرف‌ها را در این مصوبه آورده‌ایم، مثلاً «غنا بخشی فکری و محتوایی مجالس و مراسم سوگواری در جهت ارتقا و تعمیق بصیرت و معرفت اقشار و آحاد جامعه درباره فلسفه، عمق، ابعاد، تعلیمات و تبعات حماسه حسینی(ع) و مقابله با تحریفات و اکاذیب پدید آمده در این زمینه»، بعد باید بلافاصله این سیاست کلی در دستگاه‌های مثل سازمان تبلیغات اسلامی، دفتر تبلیغات اسلامی، سازمان اوقاف و امور خیریه و همه سازمان‌هایی که در این امر سهیم هستند مطرح شود و ما از آنها آسیب‌شناسی وضع موجود را بخواهیم، بپرسیم که خود شما چه تحلیلی دارید، نمی‌خواهیم این آسیب‌شناسی را بی جهت دور بزнім و نکات سطحی به ذهن‌مان برسد. بگوییم برود یا یک استاد دانشگاه یا مرکز پژوهشی دانشگاهی قرارداد ببندید که از همه هیئت‌ها یک نمونه‌گیری طبیعی کنند که در هیئت‌ها چه می‌گویند، چه تأثیری روی مخاطب‌شان دارند، بعد هم با مبانی دینی انطباق بدهند و آسیب‌ها را استخراج کنند، بعد برنامه بیاورند که حال با چه تمهیدات و اقدامات اجرایی می‌خواهند آسیب‌ها را برطرف کنند، برای مداح، مدیر هیئت یا روحانیون این هیئت‌ها چه برنامه‌هایی دارند، بعد هم بیرون از سنار و کار این موارد، باید یک مرکز رصد فرهنگی ایجاد شود که ببینند این سیاست در طول سال‌های مختلف تا کجا پیش رفته و شکست خورده یا نخورده، هنوز این درجه از بلوغ در شورای عالی انقلاب فرهنگی ایجاد نشده است، البته نه در دبیرخانه، مدیران دبیرخانه مرتباً این مباحث را مطرح و دنبال می‌کنند، اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی نسبت به این مسئله که سیاست‌گذاری مستلزم یک سازمان‌دهی علمی برای رصد و رفتن از پایین تا بالای اقدامات است توجهی ندارند، همین که طرح تصویب می‌شود دوستان احساس می‌کنند که کارشان تمام شده و این بزرگترین مصیبتی است که فرهنگ از جمله فرهنگ دینی به آن دچار است، چون تصویب این دست طرح‌ها بدون پیگیری اجرایی به شد خودش تبدیل می‌شود، شما دوباره هم جلسه بگذارید، قسنگت‌تر از این جملات در مصوبه نمی‌توانید بنویسید، «تهیه برنامه‌های منظم و منسجم رسانهای برای نقد و بررسی شعر و مداحی و تعزیه‌خوانی و همچنین مناظره فکری فقهی توسط متخصصان»، ببینید این ایده می‌توانست در طول سال در تلویزیون، یک برنامه ثابت مقرر شود و محتوا و آموزشی باشد که هر مداحی بگوید چون آنقدر برای کلاس آموزشی بروم پس مثلاً روز چهارشنبه راس ساعت ۱۰ این برنامه را تماشا می‌کنم، ما در حال حاضر مهم‌تر از صدا و سیما نداریم، اما چرا نسبت به این مسائل توجهی نداره؟ چون صدواوسیما خود اطلاعی از این مسائل و سیاست‌های آن ندارد که بخواهد ورود کند. اینها دردهایی است که ما با آنها دست به گریبان هستیم.

◀ **به باور شما سیاست‌گذاری‌های فرهنگی نهادهای دولتی و حکومتی تا چه اندازه در خط سیر و تغییر و تحول اشکال عزاداری در ایران موثر بوده است؟**

ما چزای نداریم جز اینکه در موضع حکومت، با توجه به اطلاعاتی که از مجموعه مسائل فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی کشور داریم، در امر سیاست‌گذاری در جهت رشد اشکال عزاداری می‌توان نقش کنیم، منتها در کشور ما تا اسم سیاست‌گذاری و ایفای نقش می‌آید بلافاصله تلقی نوعی دخالت مخرب در اذهان ایجاد می‌شود. ممکن است برخی بگویند همه جا را خراب کردید، اینجا را دیگر خراب نکنید، بگذارید اینها خودشان کار خودشان را کنند. من عرض می‌کنم اولاً کلیت حکومت نسبت به این موضوع مسئول است، به آن معنی که دولت، حوزه رهبری، تمامی مراجع تقلید و هر آن کسی در موقعیتی قرار می‌گیرد که در حوزه مسائل فرهنگی کشور نفوذ کلام پیدا می‌کند، نسبت به تحولات کشور مسئولیت دارد و باید ببیند در توسعه بخش‌های مختلف فعالیت‌های فرهنگی موثر، بومی و سازنده خودمان چه نمکی می‌تواند بکند. ما باید کلیه بخش‌ها که چرا شورای عالی انقلاب فرهنگی زمان بیشتری را به این عرصه‌ها اختصاص نمی‌دهد، این شورا وظیفه دارد به این پرسش پاسخ دهد که دولت‌ها رسالت‌شان نسبت به نظام تبلیغات دینی چیست و چه باید می‌کردند، اینها باید یک برنامه جامع تدوین و بر اساس آن عمل کنند، البته برنامه را به تأیید بزرگان دین هم برسانند که ما می‌خواهیم بدین نحو حضور دولت را در تقویت نهادهای تبلیغ دین گسترش دهیم. میوه‌اش را زمانی می‌چینند که دیگر لازم نیست پول‌شان را خرج آسیب‌های اجتماعی کنند، چون می‌شود ما این کار را نکنیم تا جامعه پر از مقوله اعتیاد و طلاق و حاشیه‌نشینی در شهرها نشود.

◀ **آیا میان این سیاست‌گذاری‌ها و واقعیت‌های جاری در عزاداری‌ها، هم‌راستایی و پیوند دیده می‌شود یا فاصله و شکافی است که تلاش می‌شود از طریق اعمال سیاست‌ها بالا به پایین پوشش داده شود؟**

شما دارید یک عیب بزرگ سیاست‌گذاری را مطرح می‌کنید، در همه دنیا روی این مسائل کار شده، همیشه تا صحبت از سیاست‌گذاری به میان می‌آید این تلقی در اذهان پدیدار می‌شود که مدیران ارشد بنشینند و راهکارهای کلان و کلی را به تصویب و تأیید برسانند، بعد مدیران میانی بر اساس آن فعالیت‌های خود را ساماندهی کنند. بحث این است که اینها اطلاعات این سیاست‌ها را از کجا می‌آورند، همیشه این آسیب وجود داشته که خود را ساماندهی کنند. بحث این است که اینها اطلاعات این سیاست‌ها را از کجا می‌آورند، همیشه این آسیب وجود داشته که خود را ساماندهی کنند، اینها باید یک برنامه جامع تدوین و بر اساس آن عمل کنند، البته برنامه را به تأیید بزرگان دین هم برسانند که ما می‌خواهیم بدین نحو حضور دولت را در تقویت نهادهای تبلیغ دین گسترش دهیم. میوه‌اش را زمانی می‌چینند که دیگر لازم نیست پول‌شان را خرج آسیب‌های اجتماعی کنند، چون می‌شود ما این کار را نکنیم تا جامعه پر از مقوله اعتیاد و طلاق و حاشیه‌نشینی در شهرها نشود.

◀ **فکر می‌کنید در بندهای مندرج در متن مصوبه سیاست‌های سامان‌دهی شئون فرهنگی در مناسبت‌های مذهبی به کدام**

^[1] ایستاد: دگرگونی آیین‌های عزاداری از مکان‌های سنتی به خیابان باعث دگرگونی شکل، فرآیند و حتی محتوا

^[2] در این آیین‌ها می‌شود. تا این حد خیابانی شدن، آدابی را رقم می‌زند که عنصرهایی چون روایت، ذکر، تذکر و حتی داد و ستد فرهنگی- قومی را از آیین‌ها می‌کاهد

^[3] این مضمون یادداشت رفسا دبیری نژاد –موزه‌دار و پژوهشگر ایران‌شناس – است درباره‌ی یکی از تغییرهای سال‌های اخیر در آیین پرشکوه عزاداری حسینی (ع)